
Miran MOŽINA, Bojan VARJAČIĆ RAJKO

***Uvodnik o nastajanju in obstajanju
Slovenske revije za psihoterapijo Kairos***

***Editorial on Kairos, the Slovenian journal of psychotherapy
from its inception to the present day***

12. oktobra 2017 smo v kavarni hotela Union v Ljubljani slovesno obeležili deseto obletnico izdajanja naše Slovenske revije za psihoterapijo Kairos (glej sliki 1 in 2). Urednika želiva v tokratnem uvodniku obuditi spomine na nastajanje revije, diagnosticirati stanje in načrtovati pot, ki se ponuja pred nami.

Hkrati ne moreva, da ne bi takoj razglasila izjemne, čudovite novice o sprejetju Kairosa v mednarodno bazo Scopus, ki se je kot najlepše darilo zgodilo tik pred proslavo v kavarni Union. To je veliko priznanje, ki je plod trdega dela uredništva, sodelavcev in prijateljev, ki so nam pri tem pomagali. Uvrstitev v Scopus pomeni, da bodo članki odslej indeksirani, kar bo zagotovo povišalo motivacijo potencialnih piscev, ki bodo z objavo v Kairosu lahko dosegali akademske cilje. Pričakujemo več člankov, več boljših člankov in čaka nas tudi več dela!

Slika 1: Slovesnosti v Kavarni Union v Ljubljani je dodal umetniški pridih slepi pianist Zoran Škrinjar. Na odru od leve Miran Možina, Bojan Varjačić Rajko, Zoran Škrinjar, voditeljica in članica uredniškega odbora Pika Bensa in predsednik SKZP Tomaž Flajs.

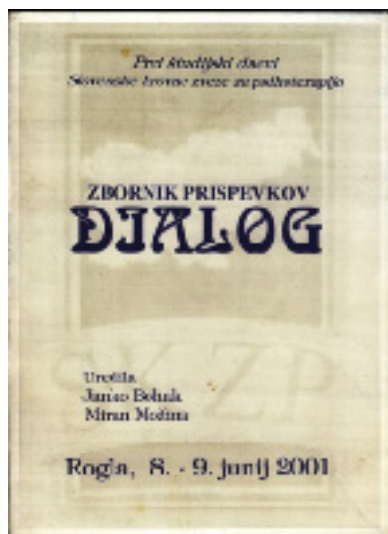
Slika 2: Med občinstvom sta bila tudi prijatelja revije: psihiater in psihoanalitik Matjaž Lunaček in Manca Košir, v ozadju Romana Kress, transpersonalna psihoterapevtka.

Kako smo začeli

V času ustanavljanja revije leta 2006 smo izmed številnih imen izbrali Kairos po skrbnem premisleku prav zato, ker je kot koncept še kako pomemben za psihoterapijo. Kairós je starim Grkom pomenil ugoden trenutek, preblisk, ko se nam odprejo nove perspektive ali ko sprejmemo izvorno odločitev. Je trenutek edinstvene priložnosti, ki jo lahko ujamemo ali ne, saj dogodki zahtevajo dejanje. Kairos pomeni, da smo polno prisotni in živi v tu in zdaj, v razvijanju trenutnega doživetja in da se tega bolj zavemo. Je prehoden, izmuzljiv trenutek, v katerem se razvije nekaj novega in je povezan s spremembo kvalitete naše zavesti. Poveča se naša čuječnost in navzočnost v sedanjem trenutku. Ker ima Kairos tudi zdravilno moč, je pomemben za vse oblike zdravljenj, tudi za psihoterapijo. Je kot izvir osvežujoče žive studenčnice, ki včasih na prav čudežen način odplakne tudi najhujše bolečine. Je obliž za rane, zdravilo, ki pospešuje procese celjenja. Je žarek, ki osvetli temo duševnega trpljenja, vrača smisel, vero in upanje. Dobre psihoterapije brez kairosa ni. Psihoterapevtski proces obrodi sadove samo, če so naši klienti deležni teh milostnih trenutkov, ki pustijo globoko zdravilno sled v njihovem spominu, pa tudi v terapevtovem.

Naša revija se je organsko razvila iz zbornikov Študijskih dnevov Slovenske krovne zveze za psihoterapijo (SKZP). Izšli so štirje in sicer v letih 2001: Dialog (glej sliko 1); 2002: Kaj deluje v psihoterapiji? Novejše raziskave njene uspešnosti; 2003: Kompetentni psihoterapevt: razvijanje strokovne kompetentnosti v psihoterapevtskih edukacijah in praksah in 2005: Sodobni tokovi v psihoterapiji: od patogeneze k salutogenezi. Pokazalo se je, da slovenski psihoterapevti želimo pisati in objavljati ter da potrebujemo znanstveno in strokovno revijo, s katero si bomo med drugim pomagali utreti pot v akademski svet.

Na ustanovnem sestanku 2. februarja 2006 so se zbrali predstavniki večine psihoterapevtskih pristopov, ki so se do takrat uveljavili v Sloveniji. Kljub temu da je bilo vzdušje zelo konstruktivno in smo računali, da bomo prvo številko izdali že v času Študijskih dnevov 2006, je do izida prve številke prišlo šele spomladi 2007. Pomladi in jeseni 2006 smo namreč ključni sodelavci SKZP vse sile vložili v to, da smo v Sloveniji skupaj z Univerzo Sigmunda Freuda na Dunaju pokrenili projekt fakultetnega študija psihoterapije.

Slika 3: Prvi zbornik Študijskih dnevov SKZP je imel naslov Dialog. Z njim smo poudarili takratna prizadevanja za vzpostavitev dialoga in povezovanja med različnimi psihoterapevtskimi pristopi oziroma med različnimi društvi/inštituti, v okviru katerih so organizirali svoja izobraževanja.

Na slovesnosti oktobra 2017 smo se s skromnimi priznanji spomnili vseh, ki so najbolj pomembno prispevali k nastanku in razvoju Kairosa:

- Samo Pastirk, za delo glavnega urednika v letih 2007 in 2008 (glej sliko 4);
- Branko Horvat, za delo tehničnega urednika v letih 2007 do 2009 (glej sliko 5);
- Maja Smrdu, za delo glavnega urednika v letu 2009;
- Bojan Varjačić Rajko, za delo glavnega urednika v letih 2010 do 2017 (glej sliko 6);
- Denis Hilčer, za delo tehničnega urednika v letih 2009 do 2017 (glej sliko 7);
- Miran Možina, za delo odgovornega urednika v letih 2007 do 2017 (glej sliko 8);
- Robert Riley, za delo angleškega lektorja v letih 2010 do 2017 (glej sliko 9);
- Manuela Mežič, za administrativno oporo v letih 2007 do 2017 (glej sliko 10);
- Izidor Habjanič, za grafično oblikovanje revije;
- Janko Bohak, za delo v uredniškem odboru v letih 2007 do 2017 (glej sliko 11).

Slika 4: Predsednik SKZP Tomaž Flajs (desno) podaja prvemu glavnemu uredniku Kairosa Samu Pastirku (levo) priznanje

Slika 5: Branko Horvat je bil urednik štirih zbornikov Študijskih dni SKZP in nato prvi dve leti tehnični urednik Kairosa. Sedaj živi in dela v Salzburgu, a je povedal, da v njem spomini na Kairos še vedno živo utripajo.

Slika 6: Bojan Varjačič Rajko je vlogo glavnega urednika prevzel leta 2010 in je z uvrstitvijo Kairosa v mednarodno bazo Scopus dobil novo motivacijo in zalet za to zahtevno funkcijo.

Slika 7: Denis Hilčer je od leta 2009 tehnični urednik revije in si ob skrbi za bazo naročnikov in zdravo poslovanje revije stalno prizadeva za tehnične izboljšave.

Slika 8: Miran Možina, spiritus movens revije, ki je v vlogi odgovornega urednika od samega začetka, je v svojem govoru strnjeno povzel desetletno Kairosovo pot.

Slika 9: Robert Riley v trenutku prejema priznanja. Robert je več kot angleški lektor revije. Ima odličen občutek za jezik, je dober poznavalec psihoterapije in v vsak popravek vloži ljubečo skrb za rast Kairosa.

Slika 10: Tudi v tem primeru za uspešnim Kairosom stoji ženska, ki ga vsa leta podpira, tajnica SKZP Manuela Mežič.

Še enkrat hvala vsem!

Kje smo danes

Povezovanje različnih psihoterapevtskih pristopov in grupacij

K objavam v Kairosu spodbujamo avtorje, ki pripadajo različnim psihoterapevtskim pristopom, saj je zaradi majhnosti Slovenije težko, da bi imeli svojo revijo psihoanalitiki, pa geštaltisti, sistemci itn. Kairos zagotovo širi medsebojno spoštovanje in sodelovanje med pristopi. SKZP, ki deluje od leta 1998, je društvo društev, ki trenutno povezuje enajst psihoterapevtskih pristopov: geštalt, transakcijsko analizo, logoterapijo, psihodramo, psihoanalitično, realitetno, transpersonalno in dve integrativni terapiji ter psihodinamsko in sistemsko psihoterapijo. Vsak pristop ima predstavnika v uredniškem odboru, tako da revija krepi dialog med njimi. Dosedanje objave zajemajo članke iz vseh naštetih in drugih uveljavljenih pristopov, ki še niso povezani v SKZP.

Grobo lahko oceniva, da so dosedanji avtorji iz vseh psihoterapevtskih pristopov, ki so v Sloveniji pomembni, in da izbirajo teme, ki so zanimive preko meja posameznih pristopov. Nekateri pristopi pa so vendarle manj zastopani. Meniva, da bi kljub našemu prizadevanju po raznovrstnosti interes moral prihajati s strani posameznih smeri, saj objavljanje pomeni tudi promocijo in znanstveno utrjevanje neke smeri.

Od vsega začetka smo videli kot eno od glavnih poslanstev Kairosa povezovanje vseh slovenskih psihoterapevtk in psihoterapevtov, da bi s skupnimi močmi preko revije dvigovali strokovno in znanstveno raven psihoterapije na Slovenskem in da bi revija postopno oblikovala področje sodelovanja, ki bi presegalo politične interese posame-

znih grupacij. V letih, ko smo pokrenili Kairos, se je začelo izboljševati sodelovanje med SKZP in Združenjem psihoterapevtov Slovenije (ZPS) v skupnem prizadevanju za zakon o psihoterapiji, tako da smo v uredniškem odboru in vodstvu SKZP vabili ZPS k bolj intenzivnemu sodelovanju tudi pri reviji. Žal so se sem in tja odzvali le posamezni člani ZPS. Ko je leta 2010 prevzel vlogo glavnega urednika Bojan Varjačić Rajko, ki je član ZPS, se je ojačalo upanje, da bo ZPS storila bolj odločen korak k sodelovanju pri izdajanju revije, a tudi to vodstva ZPS ni prepričalo. Ko sta pozimi leta 2016 ZPS in SKZP podpisala memorandum o sodelovanju, se je ta korak zdel kratek in združitev pri reviji realna. A od takrat je spet preteklo veliko vode, politične razmere so se očitno spremenile in v danem trenutku je ta ideja obtičala v predalu, katerega ročaj je že nekoliko skrhan.

Večanje deleža raziskovalnih člankov

V zadnjih letih opazamo več v raziskovalnih člankov (glej članek Analiza znanstvenih in strokovnih prispevkov v Kairosu v strokovnem delu te številke), ki prihajajo predvsem s strani študentov in njihovih mentorjev, kar je posledica rasti akademizacije psihoterapije. V Sloveniji se namreč v zadnjih dvajsetih letih ne razvija le psihoterapevska stroka, ampak tudi psihoterapevska znanost, ki se širi preko dodiplomskih, podiplomskih in doktorskih fakultetnih študijev. Kairos v strokovnih krogih kot tudi v javnosti pomembno prispeva k širitvi zavesti, da je psihoterapija samostojni poklic in avtonomna akademska disciplina. Pestrost revije pa povečuje tudi lepo število člankov iz stičišč psihoterapije z drugimi področji, na primer z nevroznanostjo, psihologijo, družbenimi vedami, filozofijo, antropologijo, estetiko in etiko.

Integracija različnih pristopov in skupni dejavniki

V vsebini prispevkov v Kairosu se po najinem opažanju kažeta dva poglobljena svetovna trenda, integracija spoznanj različnih psihoterapevtskih pristopov in poudarek na t. i. skupnih dejavnikih, ki delujejo v psihoterapiji. Psihoterapija kot stroka je v tesnem stiku s potrebami pacientov in glavna spodbuda psihoterapevtu za razvijanje lastne strokovnosti je prav njihova raznolikost. Ta je neskončna in zato večer izziv za učenje. Danes ni več mogoče govoriti o čistih pristopih, vsi se učimo drug od drugega. V nedavni švicarski raziskavi so na primer pokazali, da je bilo le 14% od vseh uporabljenih intervencij specifičnih glede na terapevtovo šolo, v 60% so terapevti uporabljali intervencije, ki so skupne različnim pristopom, in v 20 % specifične intervencije iz drugih pristopov. To daje povsem nova izhodišča za raziskovanje, saj je uradna pripadnost določenemu pristopu očitno veliko manj pomembna, kot smo mislili v preteklosti. V zadnjem času se tudi vse manj raziskuje določene metode in tehnike, vse bolj pa terapevtovo odzivnost, kako se terapevt prilagodi potrebam posameznega pacienta in situacije.

Naj to poudariva z razliko med medicinskim in psihoterapevtskim pristopom. Če medicinska stroka temelji na predpostavki, da se za simptomi skrivajo specifične bolezni s specifičnimi vzroki, ki naj se jih zdravi po določenem algoritmu in ki se pri obravnavanju duševnih motenj ne obnese, psihoterapevska stroka gradi na t. i. »kontekstualnem modelu«, ki poudarja pomen terapevtskega odnosa med psihoterapevtom in pacientom.

Psihoterapevtska obravnava ne more temeljiti na algoritmu in predpisovanju receptov, ki bi bili primerni za vsakega pacienta. Psihoterapevt mora v enkratnem odnosu z vsakim pacientom posebej soustvariti njemu prilegajočo se terapijo. To se torej kaže tudi v vsebini člankov v naši reviji. Tudi če je na primer 10 psihoterapevtov pisalo o 100 pacientih, ki so jih obravnavali zaradi depresivnosti, je vsak primer drugačen in zato aktualen.

Slika 11: Janko Bohak je gotovo najbolj srčni prijatelj revije, pisec številnih prispevkov, član uredniškega odbora in recenzent. Zato mu je pripadla čast, da je s svojim govorom, ki ga objavljamo v informativnem delu tokratne številke Kairosa, zaokrožil slovesnost v Kavarni Union.

Naročniki, dostopnost revije, finančno poslovanje

Tiskamo nekaj več izvodov, kot je naročnikov, ki jih je trenutno okoli 300. V elektronski obliki pa so vse številke prosto dostopne na spletni strani SKZP, kar je tudi zahteva s strani mednarodnih podatkovnih baz, kot je na primer že omenjeni Scopus. Za uvrstitev vanj smo kandidirali trikrat, na tri leta, kot določajo njihova pravila. In v tretje gre rado! Kot je bralstvo že opazilo, smo za to, da bi povišali raven naše revije, sprejeli etični kodeks uredništva in uvedli razširjene angleške povzetke, ki tujejezičnim bralcem omogočajo celostno razumevanje. Pri Scopusu so se sicer »vtaknili« tudi v ime naše revije, ki naj bi bilo mednarodno neprepoznavno, vendar smo uspeli tudi brez menjave imena. Tako da revija ni niti vzhodnoevropska, niti sredozemska ali jadranska, temveč klenu slovenska. V tem duhu od samega začetka tudi vztrajamo, da mora revija kljub pritiskom mednarodnih podatkovnih baz po objavah v angleškem jeziku dihati v slovenščini in prispevati k razvoju slovenskega strokovnega jezika. Z dvojezičnostjo

smo si seveda naložili veliko dodatnega dela, ki je neplačano oziroma avtorjem nalaga dodatne stroške.

Število naročnikov, ki ga postopno stalno povečujemo, zagotavlja poslovanje s pozitivno nulo. Veliko je k temu pripomogla Fakulteta za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani, ki je zadnja leta v šolnino za nove generacije študentov vključila letno naročnino za revijo. V prizadevanjih za finančno preživetje revije je večina dela opravljenega prostovoljno in brezplačno, na primer delo uredniškega odbora in recenzentov. Za objave avtorji ne dobijo nobenih honorarjev. Glavni, odgovorni in tehnični urednik ter angleški lektor prejmemo glede na obseg in zahtevnost dela simbolično nagrado. Oba urednika zmanjšujeva stroške tudi tako, da občasno prostovoljno opravljava slovensko lektorstvo.

Kako je biti v vlogi urednika Kairosa?

Miran: Eden od ustanovnih članov prof. dr. Jože Ramovš, ki ima sam številne uredniške izkušnje, mi je ob ustanovitvi revije izrekel takole popotnico: »Urednikovanje je res trd, toda dober in zdrav kruh, če hočeš izdajati revijo tako, da je koristna, dobra in lepa, da se preživi in jo bralci postopoma sprejmejo.« Njegove besede so se mi nešteto krat potrdile. Od vsega začetka sem v revijo vložil vse, kar znam in ji zraven daroval tudi svoje srce. Psihoterapijo sem namreč vedno doživljal kot poklic, ki zahteva celega človeka, spoj visoke profesionalnosti in osebne angažiranosti. Želel sem, da bi iz revije vel ta spoj. Ob vsem delu, ki ga zahteva moja naporna služba, je bilo prostovoljno angažiranje za revijo na račun mojega prostega časa velikokrat čez rob. Pred izidom nove številke so se mi zato večkrat utrnile besede mojega sovrstnika, žalostno preminulega pesnika Marka Pavčka, ki je napisal »z vsako pesmijo me je manj«. Meni pa se je večkrat zdelo, da me je manj z vsako številko Kairosa. Ker imam močno melanholično struno, se ta še posebej oglasi v trenutkih izčrpanosti. A ko si nato spet opomorem, grem s še bolj okleščenim egoizmom novi številki naproti. Tudi zato, ker me od leta 2010 vlečeta naprej tudi moja sourednika, Bojan in Denis. Brez njune opore in spodbud drugih sodelavcev in prijateljev revije bi že omagal.

Bojan: Zame je urednikovanje zmes rutine in ustvarjalnosti. Mnogo je opravil, ki so površinska, kot je npr. preletavanje člankov, da bi videl, ali imajo vse zahtevane sestavine, in opozarjanje avtorjev k dopolnilom in popravkom. K rutini spada tudi dopisovanje z lektorji in sourednikoma ter zadnje podrobno redatorsko pometanje z nagajivimi tiskarskimi škrati. Ustvarjalno pa je delo z manj izkušenimi avtorji, katerim sva oba urednika občasno že skoraj v vlogi mentorjev. Prispevek je namreč potrebno oceniti ne le s stališča specifične teorije ali metodologije, temveč tudi iz epistemološkega vidika, tj. ali so misli in sklepanja koherentni, ali ima prispevek rdečo nit, določen koncept in smoter, ki ga zasleduje, je prispevek znanstveno prepričljiv ipd. Konec koncev je ustvarjalno tudi odločanje o tem, kaj še sodi in kaj ne sodi več v našo revijo ter vsaka presoja o tem, ali je prispevek znanstveni ali »le« strokovni. Upam pa tudi, da prisotnost v bazi Scopus pomeni tudi manj aktivnega iskanja prispevkov in prošenj avtorjem, naj kaj napišejo, ter da bo odslej situacija obrnjena.

Kako naprej

Poglejmo še v prihodnost. V uvodniku k prvi številki leta 2007 sta Miran in takratni glavni urednik Samo Pastirk napisala, da smo se pri porodu revije zbrali tisti, ki se še posebej zavedamo pomena zapisane besede in poleg tega pomena besede, ki ni površna, ampak je stvariteljska. Take besede nam ponujajo več možnosti, da ob branju postanemo bolj prisotni, navzoči, pomagajo nam doživeti Kairos. Ob tem sta citirala tudi našega pesnika in narodnega mučenika Edvarda Kocbeka: »Nemir našega časa je v slabosti duhovnega občevanja, v pomanjkanju tišine in v površnem spoštovanju tekstov. Ne želimo si le manj hermetičnih del, ampak si želimo tisto nezaslišano stvar, da stvariteljska beseda prikliče navzočnost [...] Če beseda ni navzoča, je medčloveški svet nihilističen.« V sodobnem svetu, ki se še bolj sesuva v nihilizem kot v Kocbekovem času, so prisotne močne težnje, da bi psihoterapijo spremenili v čim bolj predvidljiv in priročniško strukturiran postopek, ki naj bi izpolnil tudi neoliberalna pričakovanja po čim večji ekonomski učinkovitosti. To pa pomeni ugašanje njene stvariteljske moči. Temu trendu se v krovni zvezi upiramo tudi z našo revijo. Želimo prispevati k razvoju psihoterapije, ki bo v tkanju odnosov s klienti ostala navdihujoča, eksistencialno odprta, nepredvidljiva avantura za oba, za terapevta in klienta kot človeška sopotnika.

V prihodnjem nas čaka še več dela na kvalitetnejših vsebinah ter večjem zastopstvu znanstvenih prispevkov. Zagotovo bomo že v kratkem kandidirali za uvrstitev v še katero od mednarodnih baz. Pridobili bomo še več recenzentov in zanje napisali osnovna vodila za razlikovanje strokovnih in znanstvenih člankov. Zavedamo se, da je za nami veliko dela in ponosni smo, da smo revijo pripeljali do »resne« znanstvene ravni. Kairos je edina tovrstna revija v Sloveniji. Upamo, da se podobno kot sodelavci revije počutijo tudi avtorji, ki v njej objavljajo in da tudi oni čutijo, da z objavljanjem storijo nekaj dobrega za skupno stvar.

Na še mnogo let!

Slika 12: Konec dober, vse dobro... Ob koncu slovesnosti smo se s predsednikom SKZP Tomažem Flajsom slikali tudi prisotni člani uredniškega odbora Kairosa. Od leve Miran Možina, Bojan Varjačić Rajko, Pika Bensa, Andreja Poljanec, Janko Bohak, Samo Pastirk in Tomaž Flajs.